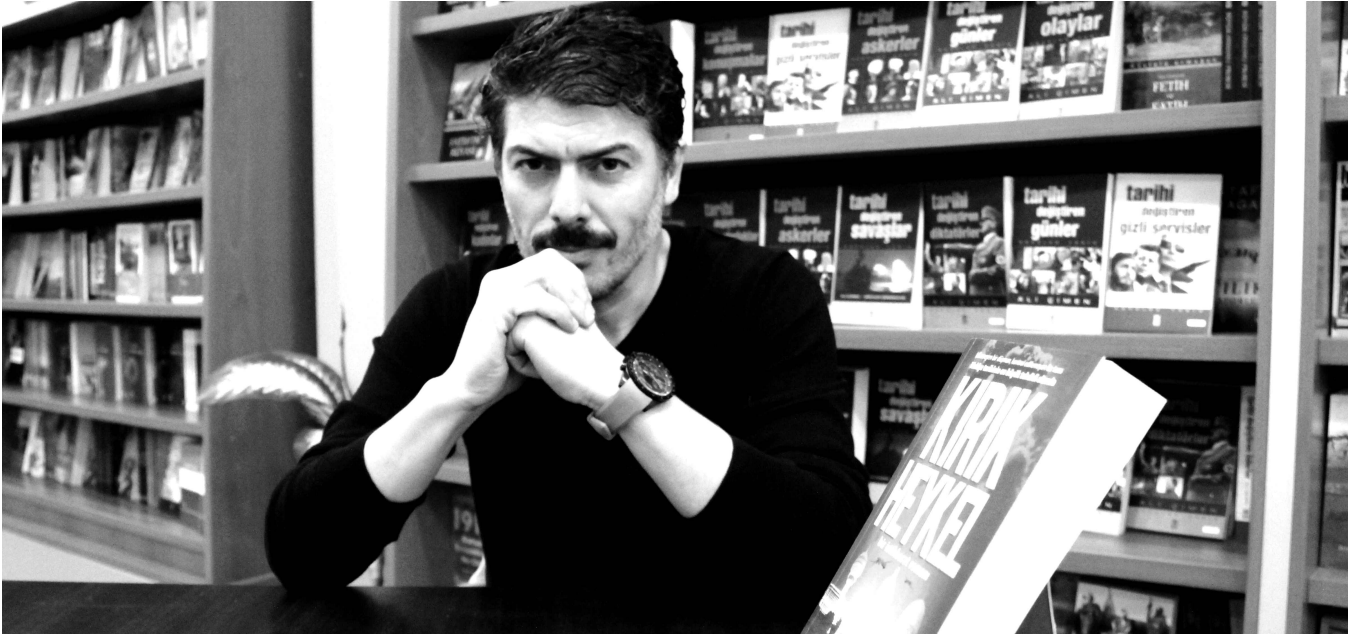

“TARİHİ DEĞİŞTİRENLER” SERİSİYLE “TARİHİN KAYDINI TUTAN ADAM”

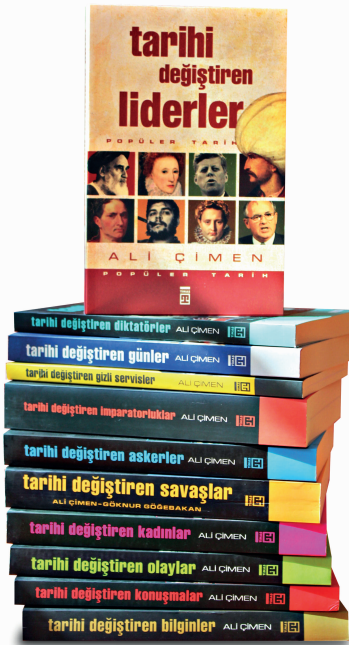

38

“Tarih nasıl değişti?” sorusunu, 10 yıldır üzerinde çalıştığı tarihi değiştirenler serisi ile yanıtlayan Ali Çimen, serinin son kitabı Tarihi Değiştiren Keşifler’i de okurlarıyla buluşturdu. İlk olarak 2004 yılında 'Tarihi Değiştiren Konuşmalar'ı kaleme alan Çimen’in serisinde savaştan askerlere, binlerden kadınlara, gizli servislerden liderlere kadar 12 farklı konuda kitap yer alıyor. Her bir kitap için ülke ülke gezen, aylarca arşivlerde çalışan, çok sayıda röportaj yapan ve kitaplarıyla popüler tarihin önemli yazarlarından biri olan Ali Çimen ile tarihi ve tarihi değiştirenler serisini konuştuk. “Tarih okudukça, aslında bütün milletlerin, aynı apartmanda oturan koca bir aile olduğunu fark ediyorsunuz” diyen Ali Çimen, gençlere “Hangi görüşe yakın olurlarsa olsunlar ama ‘Neden?’ sorusunu sormayı asla ihmal etmesinler. Analitik düşünce olmadan kişisel ve toplumsal gelişim mümkün değil” tavsiyesinde bulunuyor.

ALİ ÇİMEN

MURAT YILMAZ

Tarih, bir ders kitaplarından, bir de sizin kaleminizden okunmalı dersek abartmış olmayız herhalde. Bir gazeteci olarak tarihe ve tarihi olaylara olan bu ilginiz neden kaynaklanıyor? Neden farklı bir konu değil de Tarih?

İtiraf edeyim ki ortaokul, lise dönemlerinde çoğumuz gibi tarihi ben de sevmezdim. Banko yatış derslerimden biriydi. “Birtakım sıkıcı adamlar, sıkıcı anlaşmalar yapmışlar falan filan” gibisinden kaba bir bakışa sahiptim. Ancak zamanla, özellikle de gazeteciliğe başlayınca, aslında tarih’in, öznesi insan olan tek ders olduğunu farkettim. Diğer bir deyişle, tarih dediğimiz bizdik; hırslarımız, hatalarımız, yaptıklarımız, yapamadıklarımız, kahramanlık ya da korkaklıklarımızla insanın ta kendisi. Tarihle ilgilendikçe daha olgun, daha soğukkanlı (özellikle dünyayı ve yaşanan gelişmeleri anlamak, neden-sonuç ilişkisi kurabilme açısından), daha hoşgörülü birine dönüştüğümü fark ettim. Hoşgörülü oluyorsunuz çünkü tarih okudukça, aslında bütün milletlerin, aynı apartmanda oturan koca bir aile olduğunu

fark ediyorsunuz. Dinleri, dilleri, kültürleri farklı olsa da hepsinin isteği onurlu ve rahat bir yaşam sürmek isteyen bireylerden oluşan koca bir aile. Bu bakış açısına sahip olunca zaten istesiniz de aşırı bir insan olmanıza imkan kalmıyor. Tarih, bizi tekmül etmiş bir insan yapıyor özetle...

Ali Çimen denilince okurların akıllarına o meşhur seri geliyor. “Türk popüler tarihçiliği konusunda mihenk taşı sayılabilecek eserler” diye nitelendirilen, “Tarihi Değiştiren...” Serisi fikri nasıl doğdu? Kitapseverleri farklı bir tarih yolculuğuna davet eden bu eserlerin serüveni nasıl başladı?

Bu türden, Türkiye/Osmanlı tarihinin yanısıra dünya tarihinin köşe taşlarını da ele alan kitapların olmadığı yönünde bir düşünce sürekli zihnimin bir köşesinde vardı. Mevcut kitaplarınsa bir şekilde (pahalı, kalın ve genellikle ağır bir dili olan akademik olanları kategori dışı tutarsam eğer) Batı'yı ve Türkiye'yi anlamak/anlatmaktan ziyade, yermek ya da övmek konusunda ölçüyü kaçırdığını düşünüyordum. Böyleyken 2003'de TIME dergisinde 'Tarihin 80 önemli dönüm noktası' başlıklı bir dosya yayımlandı. Onu okurken böylesi bir seriyi kaleme alma fikri gelişti ve daha o günden, serinin başlıklarını ve tahmini yayımlanma sürelerini tespit ederek yola çıktık ve hâlen de devam ediyoruz.

Tarihi yazmak, öyle ki tarihi değiştirenleri yazmak daha da zor olsa gerek. Çünkü bazı konularda kaynak bulmak çok zor iken bazılarında da sayısız kaynak mevcut. Kitaplarınızı yazarken nasıl hazırladınız? Araştırırken ne tür çalışmalar yaptınız?

Mesleğim gereği, sürekli kaynaklarımla iç içe yaşamam gibi bir ayrıcalığım var. Günlük rutinimi yaparken, aslında bir şekilde kaynaklarıma da ulaşmış ve kitaplarımdaki yaklaşım açılarını tespit etmiş oluyorum. Kitaplarımda mümkün olduğu kadar popüler bir dil kullandığım için, gazetecilik saye-

sinde biriktirdiklerimle kitaplarımı zenginleştirmeye çalışıyorum, mümkün olduğu kadar 'yaşayan' bir şeyler ortaya çıkmasını istiyorum. Üslub önemli. Sonuçta ilk kez duyulan bir şeyleri yazmıyorum, onlarca, yüzlerce yıl önce olan olaylar. Haklarında binlerce kitap yazılmış olgular. Bunları en ilgi çekici ve bizi ilgilendiren noktalarını öne çıkartacak şekilde nasıl yazabilirim sorusuna cevap bulmaya çalışıyorum. Ardından kaynaklara geçiyorum. Üç, dört ayrı dilden kaynak taraması yapıyorum, konunun uzmanlarına ulaşıyorum, ki gazetecilik burada kilit rol oynuyor doğal olarak. Ardından yazacaklarımı, 'bir okur bunları neden bilmek istesin ki?' sorusunun eşliğinde kaleme almaya çalışıyorum. En basitinden Soğuk Savaş kavramını bir şekilde duymuşuzdur. İşte bu kavramı anlatmanın yanı sıra, bu savaşın motoru olan teknoloji yarışı sayesinde, 'mikrodalga fırın', 'dijital fotoğraf makinesi' gibi yeniliklerle bizzat yaşamımızın nasıl değiştiğini de hatırlatıyorum...

Okuyanlar özellikle kitapların akıcılığını çok beğeniyor. Üslup ve anlatımdaki bu başarınızı neye borçluyuz?

Formüle dayalı bir cevabı yok ama ağırlıklı rolü sanırım yine mesleğim olan gazetecilik oynuyor. Malum, sonuçta haber yazarken, bir olayı belirli bir alana, en akıcı ve dikkat çekici, kendini okutacak şekilde sığdırmamız gerekiyor. Haber yazımında kullandığım akıcı, sıcak ve diyaloga dayalı ve yer yer romanı andıran bir teknik kullanmaya dikkat ediyorum...

Seride toplamda kaç kitap yer alıyor? Kitaplardan en çok hangisiyle uğraştınız, hangi kitaba daha çok emek verdiniz?

Şu ana dek son çıkan Tarihi Değiştiren Keşifler ile birlikte 12 oldu. Sırada icatlar, filozoflar vb. başlıklar var. En çok emek verdiğimse, serinin en kalın kitabı olan Tarihi Değiştiren İmparatorluklar, yaklaşık 2,5 yıl sürdü. Ama iddialı olmak phahasına bilinen dünya

tarihini, tek bir kitaba sığdırmayı başardığımı söyleyebilirim.

Kitaplardan en çok satan hangisi oldu? Bizden başka hangi ülkelerdeki şanslı okurlar kendi dillerinde bu kitapları okuma fırsatı yakaladı?

Şu ana dek en çok satan Olaylar oldu. Ama tabi bunda ilk çıkanlardan biri olmasının da payı var. Serinin beş kitabı önümüzdeki günlerde Azerbaycan'da yayımlanacak. Arapça ve Çince baskıları için de hazırlıklar sürüyor.

“Çok gezen mi yoksa çok okuyan mı bilir?” Denildiğinde sizin için her ikisi de geçerli. Yurt dışındaki birçok yeri gezip gören birisi olarak farklı ülkeleri ziyaret etmek size yazarken neler sağladı?

Tarih kitapları için dediğim gibi, gazetecilik sayesinde sık seyahat etme imkanı bulduğum için, kitaplarda konu edindiğim olayların bizzat gerçekleştiği yerleri gidip görmek, klasik tabirle havasını solumak, geride kalanlara dokunmak, yazdıklarımı sanırım daha inandırıcı, canlı ve insani kılıyor. Zaten genelde kitapların büyük bir kısmını seyahatler sırasında yazıyorum.

“Gerçek hadiselerle dayanarak yazdım” dediğiniz “Kırık Heykel” isimli romanınız güncel gelişmelere de sık sık konu oldu. “Ortadoğu’yu önceden gören roman” diye de yorumlanan, son zamanlarda yaşanan bazı olaylarla arasında bağlantı kurulan Kırık Heykel’i siz nasıl tanımlıyorsunuz?

20 yıllık bir gazetecilik tecrübesi ve uluslararası analiz deneyimin getirdiği noktanın dışı vurumu bu ilk romanım. Doğal olarak romancılığa sağlam ve hızlı bir giriş yapmak istedim. Dünyadaki baş döndürücü gelişmelerin odağında olayları izliyor olmak bu anlamda anlatımdaki adrenalini artırdı. Zaten okuyanlar da sık sık 'sanki bir aksiyon filmi izledik' türünden yorumlar yapıyorlar, ki memnun oluyorum. Romanın öncelikli vazir-

► RÖPORTAJ

fesi, iyi vakit geçirtmek, heyecanlandırmak, rutin hayatlarımıza başka dünyalardan bir parça renk getirmek değil mi zaten? Ben bir de buna, bazı tarihi olaylara vurgu yapmak istediğim için, Ortadoğu tarihinden bir dekor kattım. Akış sorunuza gelince. Her şey gerçekmiş gibi başlıyor, doğru, zira açılış sahnesi olan Kâbe Basını, çok fazla bilinmese de, işaret ettiğiniz gibi, gerçek bir hadise. “Ürkütücü” kısmına ise şerh düşmek isterim. 11 Eylül saldırılarını hatırlayın. Yıkılan ikiz kuleler görüntüsü hafızalarımızda halen taze. Zaten silinecek gibi de değildi. Hâlen bile inanmakta zorlandığımız o görüntüler, ne yazık ki gerçektir. Tüm bunların ışığında, romanımın akışını, dünyanın gidişatına bakarsak, fazlasıyla gerçekçi ve ürkütücü buluyorum. Bir de son günlerde ülkemiz gündemiyle, romanın birebir bağlantısı olduğuna dair çıkan haberleri hatırlarsak, durum bir yazar olarak benim açımdan daha da ilginç bir hale geliyor haliyle.

Bu kadar popüler olan ve çok okunan kitaplarınızı sinemaya aktarmayı düşündünüz mü?

Dediğim gibi, Kırık Heykel'i okuyanların çoğu “Temposu yüksek bir film izlemiş kadar olduk” şeklinde yorumlar yapıyorlar. Açıkçası bu ilk romanımdan ben de iyi bir film çıkacağı kanaatindeyim. Neden olmasın? diyorum.

Bugüne kadar birçok ülkeyi gezmiş ve yurt dışında yaşayan bir gazeteci - yazar olarak size eğitimdeki yerimizi sordüğümüzda nasıl bir değerlendirme yaparsınız?

Pek iç açıcı değil. Benim eğitim yıllarımda dünya uzay çağındaydı. Ama biz onun nimetlerinden istifade edemedik. Şimdi bilişim çağındayız. İnternet ve yan faktörler malumunuz. Bilgiye erişim, teknolojiyi okula sokma eskiye kıyasla fazlasıyla arttı. Ama halen, ne yazık ki, kötü durumdayız. Bilinen sıkıntıları tekrar etmeyeceğim. Ama eğitim sistemimizde sorgulama ve serbest düşünce halen yok, ki bunları hiçbir şeyle telafi etmek mümkün değil.

Bugün kariyer yolculuklarının başında olan gençlerin sizin gibi değerli bir kaleminden dinlemek istedikleri tavsiyeler olacaktır. Ortaokul ve lise yıllarını “kayıp yıllar” olarak nitelendiren bir yazar olarak gençlere neler söylemek istersiniz? Yarın için bugünden ne yapmalarını önerirsiniz?

Tavsiye vermeyi haddim görmem. Her insanın yaradılışı farklı. O yüzden her birey kendi dünyasını kendi değer yargıları ve algılarıyla inşa eder. Ancak yine de şunu söylemek isterim. Biz ne yazık ki öyle bir kuşak değildik. Siyah beyaz tek kanallı TV'nin hüküm sürdüğü, internetin sadece hayal olduğu bir dünyada yetiştik. Mutlak itaat ve ezber nesli. Bugün yaşadığımız sıkıntılar da bunun sonucudur. O yüzden genç arkadaşlara tek tavsiyem, naçizane, hangi görüşe yakın olurlarsa olsunlar ama ‘Neden?’ sorusunu sormayı asla ihmal etmesinler. Analitik düşünce olmadan kişisel ve toplumsal gelişim mümkün değil.

“Yazmak Yaşatmaktır” şeklinde güzel bir sözünüz var. Anladığımız kadarıyla yazarak yaşatmaya devam edeceksiniz. Son olarak okurlarınızı gelecekte ne tür kitaplar daha doğrusu ne gibi sürprizler bekliyor?

Popüler tarih serisine devam edeceğim. Bunu içinde yaşadığım, yetiştiğim topluma kendi çapımda bir borç ödeme olarak kabul ediyorum. Ancak asli hedefim, bu topraklardan beslenen iyi bir romancı olmak. Aslına bakarsanız Osmanlı dönemi de dâhil olmak üzere, tarihimizin her dönemi fazlasıyla ilham verici. Soğuk Savaş dönemi de dahil olmak üzere bu ülke öyle ya da böyle hep kilit bir bölge konumunda oldu, bazen başrol oynadı, bazen yan rol. Dolayısıyla anlatılacak, fon olarak kullanılacak hikâyesi çok. Bir sonraki macerada okurlarımın karşısına merkezinde yine Türkiye'nin olacağı tempolu bir macerayla çıkmayı hedefliyorum...

● Ali Çimen Kimdir?

Özellikle uluslararası ilişkiler, Avrupa Birliği ve bilimsel araştırmalar ile ilgili haber, yazı ve röportajları ile tanınan Ali Çimen, 1971 yılında İstanbul'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladıktan sonra yüksek öğrenimini bir süre Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde sürdürdü. Ardından 1991'de İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki eğitimiyle eşzamanlı olarak gazetecilik hayatına başladı. Uzun yıllar Zaman gazetesinde dış haberler servisi ve haber merkezinde sırasıyla çevirmen, muhabir, redaktör, editör ve uluslararası muhabir olarak çalıştı. Gazetenin Almanya ve Hollanda merkezlerinde görev yaptı. Akabinde değişik medya organlarında çalışan yazar, Zaman ve Today's Zaman gazeteleri adına bir süre Londra'da çalıştıktan sonra 2009 yılında uluslararası haber kanalı EURO-NEWS'e geçti. Gazetecilik kariyerine halen Fransa'da devam eden Çimen, İngilizce, Almanca, İtalyanca, Fransızca ve Felemenkçe biliyor.

